

Âşık İbrahim Lek'in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme

A Study on the Life, Literary Personality and Poems of Âşık İbrahim Lek

Damlanur
KÜÇÜKYILDIZ GÖZELCE ¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rize, Türkiye
e-mail: damlanur.kucukyildiz@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 3.6.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 12.9.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Damlanur KÜÇÜKYILDIZ GÖZELCE
damlanur.kucukyildiz@hotmail.com

Atrf /Cite this article:
Küçükıldız Gözelce, D. (2024). Âşık İbrahim Lek'in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 94-120.

This article checked by

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
Noncommercial 4.0 International License.

Öz

Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi Hatay'da da âşıklar yetişmiş ve beslendikleri kültürel havzanın birikimiyle âşıklık geleneğinin örneklerini vermişlerdir. Hatay'da yetişmiş âşıklardan biri de daha önce literatürde adına rastlamadığımız İbrahim Lek'dir. İbrahim Lek, Hatay'ın Kırıkhan ilçesinde doğup hayatının önemli bir kısmını bu ilçeye bağlı Delibekirli köyünde geçiren âşıklardan biridir. Bu çalışmanın amacı; İbrahim Lek'in hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgi vererek tespit edilen şiirlerini literatüre kazandırmaktır. Bu kapsamda Milli Kütüphane El Yazması ve Nadir Eserler Bölümü Yazmalar Koleksiyonunda Âşık İbrahim Lek adıyla 06 Mil Yz Müs 134 yer numarasıyla kayıtlı olan Latin alfabesiyle kaleme alınmış defterdeki şiirler ve ayrı bir kitapta oğluna ait şiirler arasında yer alan âşığın 1 adet şiiri çalışmaya dâhil edilerek bu şiirler şekil ve muhteva açısından incelenmiştir. Eldeki defter ve araştırmalarımız neticesinde âşığın hayatı hakkında birtakım bilgilere ulaşıldığı gibi şiirlerinin içeriği de incelenmiş, bu inceleme neticesinde âşığın şiirlerinde ele aldığı on adet konu tespit edilmiştir. Hece vezniyle şiirlerini kaleme alan İbrahim Lek, şiirlerinde ele aldığı konularla duygu ve düşüncelerini açık, anlaşılır, sade bir dille ifade etmiş, sanat anlayışını, dünya görüşünü bu ürünlerle yansıtmayı başarmıştır. Çalışmanın "Ekler" kısmında âşığın defterde yer alan şiirleri yazıldığı sıraya göre verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk Şiiri, Âşıklık Geleneği, Hataylı Âşıklar, Âşık İbrahim Lek, Şiir.

Abstract

As in many places in Türkiye, minstrels were also trained in Hatay, and examples of the minstrel tradition were given, including the accumulation of the cultural basin they were nourished by. One of the minstrels who grew up in Hatay is İbrahim Lek, whose name we have not come across in the literature before. İbrahim Lek is one of the minstrels who grew up in Delibekirli village of Kırıkhan district of Hatay. Although the name of İbrahim Lek's son is mentioned in the sources with his poetry, his father was not as lucky as his son in this regard. From this point of view, the aim of the study is to give information about İbrahim Lek's life and literary personality and to bring his poems to the literature. In this context, the poems in the notebook written in Latin alphabet, which is registered under the name Âşık İbrahim Lek with the place number 06 Mil Yz Müs 134 in the Manuscripts Collection of the National Library Manuscript and Rare Works Department, and one poem of the minstrel, which is among the poems of his son in a separate book, were included in the study and these poems were analyzed in terms of form and content. As a result of the notebook and our research, some information about the minstrel's life was reached, and the content of his poems was examined. Consequently, ten subjects the minstrel dealt with in his poems were identified. İbrahim Lek, who wrote his poems in syllable meter, expressed his feelings and thoughts in a clear, understandable, simple language with the subjects he dealt with in his poems, and managed to reflect his understanding of art and world view through these products. In the "Appendices" section of the study, the poems of the minstrel in the notebook are given in the order in which they were written.

Keywords: Folk Poetry, Minstrel Tradition, Minstrels from Hatay, Minstrel İbrahim Lek, Poetry.

Giriş

Başlangıç tarihi konusunda net bir bilgiye sahip olunamasa da âşıklık geleneğinin eski dönemlerdeki ozan-baksı geleneğinin bir devamı olduğu, araştırmacılar tarafından kabul görmüştür (Köprülü, 1989: 57-71; Çobanoğlu, 2000: 129). Ozan-baksı geleneğinin 16. yüzyıldan itibaren yerini âşıklık geleneğine bıraktığı da bu bağlamda kabul edilmektedir. Yine araştırmacılara göre âşık edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişim çizgisini belirlemek oldukça güçtür. Bu güçlüğü oluşturan çok sayıda etmen vardır. Ancak 16. yüzyıldan itibaren günümüze kadar geleneğin seyri konusunda detaylı bilgiler elde edebilmekteyiz (Çobanoğlu, 2000: 129, 130; Düzgün, 2014: 287). 16. yüzyıldan günümüze kadar bu geleneğin temsilcisi konumunda birçok âşık yetişmiştir. Bu âşıklar gelenek içerisinde edindikleri yerle, ortaya koydukları şiirlerle, âşıklık geleneğinin gelişmesine katkı sunmuşlardır. Bu bağlamda tespit edilen her âşık, âşıklık geleneğinin durumu, âşığın bulunduğu çevredeki yetişme ortamı, icra geleneği vb. birçok husus hakkında bilgi verecektir.

Türkiye'nin kültür atlasında âşıklık geleneği bazı bölgelerde yoğunlaşmış, bu bölgelerde gelenek bir okula dönüşmüştür. Geleneğin Türkiye'nin birçok ilinde önemli bir yere sahip olması gibi Hatay da âşıklık geleneğinin yoğun olarak karşımıza çıktığı yerlerden biridir (Yakıcı ve Sarıtunç, 2019: 1016). Hatay'daki âşıklık geleneğinin göç yoluyla gelen Oğuz boylarının bölgede yerleşik yaşama geçmesiyle oluştuğu söylenebilir (Aras, 2022: 70). Hataylıların yazdığı şiirlerin ilk örnekleri, 20. yüzyılın ilk yarısında karşımıza çıkar (Tekin, 1993: 13). Dört Yol, İskenderun, Reyhanlı, Kırıkhan, Belen ve Ceylanlı köyüyle (Yakıcı ve Sarıtunç, 2019: 1016) âşıklık geleneği Hatay'da ilk zamanlardan bugüne varlığını devam ettirmiştir. Hatay'ın ilçelerinden Kırıkhan, geçmişten bu yana yetiştirdiği âşıklarla öne çıkan yerlerden biridir. "Âşık İsmail, Âşık Kara Mustafa, Akarcalı İnce Arap, Akarcalı Karaca Osmanzade Ahmet Ağa (Kul Ahmet), Ceylanlı İsmail Hakkı Konyalı (Sefil Molla), Ceylanlı Âşık Ali Köse, Ceylanlı Âşık Hacı, Sefil Molla'nın kardeşi Âşık Hasan, Delibekirli Kul Mehmet, Hassa Tiyek köyünden Tatar Fakı'nın oğlu Mustafa, Karamağaralı Kırmızı Yusuf'un oğlu Deli Hüseyin, Yayladağı Şumracıklı Kamil Efendi (Sariates), Yusuf Lek (Bahadır, 2017: 26)", doğduğu yer olan İskenderun'dan sonrasında Kırıkhan'a geçen Âşık Avcı Osman (Demirci, 2023: 4) ve Hafız Hoca¹ gibi birçok âşık yetiştirmiş olan Kırıkhan, köyleriyle geleneğin bugün de yaşamaya devam ettiği yerlerden biridir. Hatay'ın Kırıkhan ilçesine bağlı Delibekirli köyünde yetişen âşıklardan biri de İbrahim Lek'dir. Kaynaklarda hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşılamayan şairin şiirlerine Milli Kütüphane'de bir defter içerisinde rastlanması, Hataylı âşıklara bir yenisini eklemek ve geleneğin Hatay'daki durumunu daha iyi gözlemleyebilmek açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı; 20. yüzyıl âşıklarından Âşık İbrahim Lek'in şiirlerinin tespit edilerek incelenmesi, âşığın gelenek içerisindeki yerinin ortaya konulmasıdır. Araştırmanın yöntemi ise doküman analizine dayanmaktadır. Âşık İbrahim Lek'in şiirlerine Millî Kütüphane El Yazması ve Nadir Eserler Bölümü Yazmalar Koleksiyonunda Âşık İbrahim Lek adıyla 06 Mil Yz Müs 134 yer numarasında kayıtlıdır. Yazı türü Latin Alfabeli El Yazması türü olup metin çizgili defter kâğıdına yazılmıştır. 51 yapraktan oluşan defterin ilk sayfasında âşığın ölüm nedenine ve kişiliğine dair çok kısa bir not düşülmüştür. Âşığın deftere kayıtlı toplam 16 adet şiiri mevcuttur. Ancak Hasan Avcı tarafından yayımlanan oğluna ait şiirler arasında da âşığın 1 şiirine yer verilmiştir. Dolayısıyla çalışma içerisinde âşığa ait olduğu bilinen 17 adet şiir üzerinde durulmuştur. Milli Kütüphaneye kayıtlı olan defterde âşığın şiirleri dışında 21. sayfadan 25. sayfaya kadar Âşık Mustafa isminde Elbistanlı biri, Kul Mustafa mahlasıyla, 26-30. sayfalar arasında Elbistanlı Hacı Ahmet Çıtak isimli bir âşığın mecliste kavga eden vekillere söylediği bir şiir, 33. sayfadan 51. sayfaya kadar Âşık Meryem'in şiirleri yer almaktadır. Çalışma içerisinde bu şiirlere yer verilmemiştir. Şiirler içerisinde 12.² ve 13. sırada yer alan şiirler farklı bir mahlasla yazıldığı için İbrahim Lek'in olup olmadığı konusunda bunlara temkinli yaklaşılması gerekir. Ancak bilhassa 13. şiirin başka bir şaire ait olduğu konusunda net bir bilgiye sahip olmadığımız için bu şiirlere de âşığın şiirleri içerisinde yer verilmiştir.

¹ Şiirleri üzerine yaptığımız bir inceleme tarafımızca tamamlanmak üzeredir.

² Eldeki bilgilerden hareketle bu şiirin Maraşlı Âşık Mustafa Zülkadiroğlu isimli başka bir şaire ait olduğu görülmektedir (Alparlan ve Yakar, 2008: 129).

Şiirler verilirken Milli Kütüphanede tespit edilen defterdeki şiir sırası takip edilmiştir. Aynı zamanda şiirlerin diline müdahale edilmemiş, yalnızca yazım sırasında özel isimlerde karışıklığı gidermek açısından kesme işareti kullanımına ve bu kelimelerin büyük harfle yazımına dikkat edilmiştir. Çalışmada söz konusu 17 şiir, şekil ve muhteva açısından incelenmiştir. Çalışma içerisinde tarafımızca verilen numaralar şiirlerin sıra numarasını göstermektedir. Âşığın hayatı hakkında ise sözlü kaynaklardan iki kişiyle iletişime geçilebilmiş, bu kişilerden yalnızca birinden detaylı bilgi alınabilmektedir. Bu kişi ise kişisel bilgilerini paylaşmak istememiştir. Âşığın hayatı hakkındaki diğer bilgilere defterde yer alan notlar, bir web kaynağı ve şiirlerinden hareketle ulaşılabilmektedir.

1. Hayatı

Âşık İbrahim Lek'in hayatına dair elde yeterli bilgi mevcut değildir. Hataylı âşıklar üzerine yapılmış çalışmalarda âşığın adına yer verilmemesi, bu durumun nedenlerinden sayılabilir. Her ne kadar âşığın hayatı hakkında birtakım bilgilere ulaşabilmek için ailesi ve yakınlarıyla iletişim kurulmaya çalışılsa da 6 Şubat depreminden dolayı aileden birçok kişinin farklı şehirlere göç ettiği bilgisi alınmış, köye gidilse de görüşme yapmamızın imkânsızlığı üzerinde durulmuştur. Sosyal medya üzerinden de âşikle akraba olduğunu düşündüğümüz kişilerle bağlantı kurulmaya çalışılmış, ancak bir iki kişi hariç, kimse tarafımıza dönüş yapmamıştır. Bunda âşığın ölümüne dair şiir defterinde verilen "Bir kumarbaz kardeşi oğlu var idi. Hiç yere amcasını vurdu." bilginin de etkili olduğu düşünülebilir. Tüm bu problemlere rağmen hakkında sınırlı da olsa birtakım bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Âşığın Lek aşiretinden olduğu, bu aşiretin atalarının Orta Asya'dan göç ettiklerini, âşığın Lek Türklerinden³ olduğu ve Orta Asya'dan Anadolu'ya geldikleri kaynak kişi tarafından söylenmektedir.⁴ Çadırlarda yaşayarak göç eden dokuz kardeşin dokuz deve yüküyle, hayvanları otlatarak birbirinden ayrıldıkları bilgisi de kaynak kişi tarafından ilave edilmiştir. Daha sonra bu aşiretin Adana/ Kozan'dan Delibekirli köyünün de içinde olduğu yerlere göç ettikleri söylenmektedir (KK. 1).

Âşığın hayatına dair araştırma yaparken ulaşabildiğimiz, Kırıkhanlı âşıklardan bahseden, şu an için erişimi olmayan bir web sitesinde İbrahim Lek'in Murtaza ailesinden Bostan'ın 4 çocuğundan en küçüğü olduğu, çocukken yetim kaldığı, ağabeylerinin himayesinde büyüdüğü belirtilmektedir. Âşığın doğum tarihine dair elimizde bir bilgi olmasa da aynı sitede 1315 (1899) yılında doğduğu bilgisi yer almaktadır.⁵ Bu kaynaktaki bilgilerin yanı sıra hem mevcut şiir defterinden hem de sözlü kaynaklardan hareketle Hatay'ın Kırıkhan ilçesinden olduğu, orada doğup Delibekirli köyünde yaşadığı, hayatının önemli bir kısmını Delibekirli köyünde geçirdiği bilinmektedir. Âşığın eğitime dair de elde kısıtlı bilgiler mevcuttur. Okuma yazması olduğu, beşinci sınıfı bitirdiği sözlü kaynaklardan hareketle bilinmektedir (KK. 1). Âşığın eğitim durumuna dair şiirlerinden hareketle de bir yorumda bulunulabilmektedir. Şiirlerinde toplumsal konularda duyarlılığı, dini konulardaki bilgisi, kullandığı kelime çeşitliliği onun belli bir eğitime sahip olduğunu ortaya koyar niteliktedir.

Âşığın meslek hayatına dair ise kısıtlı bilgilere ulaşılmıştır. O dönemde beşinci sınıfı bitirenlerin öğretmenlik yapabilmelerinden kaynaklı olarak âşığın öğretmenlik yaptığı mevcut bilgiler arasındadır (KK.1). Bu konuda yukarıda bahsedilen kaynak ise Lek'in 1939 yılında Soğuksu köyünde Maarif Vekâletince açılan öğretmenlik kursuna katıldığı, 6 aylık kurs sonucu eğitimci olduğu, Karataş köyünde öğretmenlik yaptığı ve bu görevinden 1945 yılında ayrılarak köyünde çiftçiliğe başladığı bilgisini vermektedir.⁶ Sözlü kaynaklar âşığın bir dönem muhtar olduğunu da dile getirmektedirler (KK.1, KK.2).

Âşığın kişiliğine dair ise birkaç husustan bahsetmek mümkündür. Fiziksel olarak orta boylu, zayıf yapılıdır. Çevresinde misafirperver olarak bilinen âşık, Adana'dan ve civar illerden misafir geldiğinde onları konağında en güzel şekilde ağırlamaya çalışan biridir. Şiir defterinin girişinde verilen bilgiye göre ise çevresinde sevilen ve sayılan bir kişidir. Kesin bir bilgi olmasa da kaynak kişinin ifadesine göre çevresinde İbiş olarak tanınır (KK. 1).

³ Leklerin önemli bir kısmı kendilerini Türk olarak tanımlamaktadır. Bazı Lek aşiretlerinin içerisinde Türkmen oymakları bulundurduğu kaynaklarda yer almaktadır (Gökpinar ve Geliş, 2016: 378, 510).

⁴ Kaynak kişi, adının paylaşılmasını istememiştir.

⁵ URL 1

⁶ URL 1

Âşığın evlilik hayatına dair edindiğimiz bilgilere göre İbrahim Lek iki evlilik yapmıştır. Bu iki evlilikten toplamda 15 çocuğu⁷ olan âşığın ilk eşinden olan çocuklar hayatta değildir. İkinci evliliğinden 7 çocuk (4 erkek, 3 kız) sahibi olan âşığın bugün hayatta olan altı çocuğu vardır (KK.1). Vefat eden çocuklarından biri kendisi gibi şair olan Yusuf Lek'tir. Âşığın oğullarından birinin Yusuf Lek olduğunu Yusuf Lek'in şiir kitabında şiirlerinin bazısının altına düşülen notlardan yola çıkarak tespit etmek mümkündür.

İbrahim Lek'in ölüm tarihine dair elimizde herhangi bir kesin bilgi yoktur. Ancak tahmini olarak 1969 yılında vefat ettiği sözlü kaynaklardan tespit edilse de (KK.1) Kırıkhanlı âşıklar hakkında bilgi verilen bir sitede âşığın 1977 yılında öldüğü belirtilmektedir.⁸ Ölüm nedeni ise hem sözlü kaynaklardan edinilen bilgilere bakıldığında hem de âşıkla ilgili Milli Kütüphanede kayıtlı defterin içinde yazan bilgilerden hareketle birbirini doğrular niteliktedir. Bu bağlamda âşığın tarlayı ekip biçme meselesi yüzünden yeğeniyle arasının açıldığı ve bu olaydan kaynaklı bir inatlaşma yüzünden öldürüldüğü bilinmektedir (KK.1). Âşığın şiirlerinin yazılı bulunduğu defterin girişinde bu bilgiye şu şekilde yer verilmektedir: "Bir kumarbaz kardeşi oğlu var idi. Hiç yere amcasını vurdu. Bütün çevre acıdı. Ruhuna rahmet okudu. Bu yazdığımız eserler İbrahim Lek'den ehl-i salat bir adem idi."

2. Edebi Kişiliği

Âşığın yetişme ortamına dair elde mevcut bilgiler olmasa da geleneğin canlı olarak yaşatıldığı bir ortamda yetiştiği, Hataylı âşıkların birbirleriyle yüz yüze olmasa bile mektuplaşarak atıştığı bir ortamda geleneği icra ettiği bilinmektedir. Aynı zamanda âşığın ailesinde birçok kişinin şairlik yeteneği bulunması, torununun ve oğlu Yusuf Lek'in de şairlik yeteneğinin olması, İbrahim Lek'in usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmemiş olsa dahi, çevreden etkilendiği, şairlerin bulunduğu bir ortamda yetiştiğini ve bu durumun onun edebi kişiliğinin gelişimine etki ettiği söylenebilir. Âşığın şiirlerinde yoğun olarak işlenen konulardan biri olan dinî-tasavvufi konularla ilgili yazdığı şiirlere bakıldığında dini-tasavvufi muhitlerin de şairliğine etki eden, onu besleyen hususlar arasında olduğu görülmektedir. Âşığın şiirlerinde Türklük vurgusu da öne çıkan hususlardandır. O, dünya durdukça Türklüğün var olmasını isteyip bunu şiirleriyle vurgulayan milli ve manevi değerleri öne çıkarmak isteyen bir kişiliktir.

Âşığın saz çaldığına ve badeli bir âşık olduğuna dair ise elde herhangi bir bilgi mevcut değildir. Geleneğe göre âşıkların şiirlerinin son dörtlüğünde bir mahlas kullanmaları söz konusudur. Şiirlerin kim tarafından söylendiğinin bilinmesi ve şiirlerin karışmasının önüne geçilmesi endişesinden ortaya çıktığı anlaşılan tapşırma veya mahlas, âşıkların şiirlerinin günümüze ulaşmasını sağlamıştır (Artun, 2014: 64). İbrahim Lek'in şiirlerine baktığımızda âşığın şiirlerinde mahlas kullandığı görülecektir. İbrahim Lek, şiirlerinde Kul İbrahim, Kul Âşık, İbrahim mahlaslarını kullanmakla birlikte çoğunlukla Kul Âşık mahlasına yer vermiştir.

3. İbrahim Lek'in Şiirlerinde Şekil ve Muhteva

Bu başlık altında İbrahim Lek'in şiirleri nazım birimi, nazım biçimi, ölçü, kafiye, redif vb. şekil bakımından incelenecektir. Muhteva açısından ise hangi konularda şiirleri olduğu, şiirlerinde temas ettiği hususlar, kullandığı anlatım teknikleri, deyimler, yöresel kelimeler vb. üzerinde durulacaktır.

3.1. Şekil Özellikleri

Halk şiirinde şekil denince dışa ait unsurlar akla gelmelidir. Bu unsurlar ise kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmidir (Oğuz, 1993: 15). İstisnaları olmakla birlikte koşma nazım şeklinin en az 3 en çok 5 dörtlükten, destan nazım şeklinin ise en az 5 veya 7 ile başlayıp sınırsız dörtlük sayısına sahip olmasından hareketle (Çobanoğlu, 2000: 13-15) İbrahim Lek'in şiirlerini şekil bağlamında bir tasnife tabii tutmamız durumunda âşığın şiirlerinin koşma nazım şekliyle yazılmış olmasına rağmen biçim (hacim) ve üslup olarak genellikle destan şeklinde yazıldığı görülmektedir (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17). Âşığın (1) ve (11) numaralı şiirleri ise koşmadır.

İbrahim Lek'in şiirlerinin şekil özelliklerine bakıldığında koşma nazım şeklinin üç farklı kafiye örgüsü karşımıza çıkmaktadır. Tespit edilen 17 şiirin içinde 13 şiirde yoğun olarak aaab/ cccb/ dddb (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14,

⁷ Mevcut kaynak bu bilgiyi doğrular niteliktedir.

⁸ URL 1

15, 17) kafiye örgüsü kullanıldığı görülmektedir.

Bunun yanında abcb/dddb/eeeb (5, 16) kafiye örgüsüne de âşığın şiirlerinde rastlanmaktadır. Âşığın şiirlerinde abab/cccb/dddb (12, 13) şeklindeki kafiye örgüsüne de yer verdiği görülmektedir.

Ölçü

Âşık, şiirlerinde halk şairlerinin şiirlerini yazarken yaygın olarak kullandığı hece ölçüsünü kullanmıştır. İbrahim Lek'in şiirlerinde 11'li ve 8'li hece ölçüsünün kullanıldığı görülmektedir. 11'li hece ölçüsüyle yazılan şiirlerinin numarası şu şekildedir: 1, 2, 3, 5, 7, 9, 12, 13, 14, 15.

8'li hece ölçüsünün kullanıldığı şiirlerinin sıra numarası ise şöyledir: 4, 6, 8, 10, 11, 16, 17.

Âşığın 11'li hece ölçüsünü şiirlerinde daha fazla kullandığı görülse de (10 şiirle) 8 heceli şiirlerinin (7 şiir) sayısı da 11 heceli olanlara yakındır. Bu durum göstermektedir ki âşığın şiirlerini yazarken hece ölçüsünde özellikle tercih ettiği bir hece sayısı yoktur. İbrahim Lek, şiirlerinde 8'li ve 11'li hece ölçüsü kullanmakla birlikte bazı şiirlerinin mısraında hece sayısı bakımından eksiklikler vardır.

Kafiye ve Redif

Kafiye nazım şekillerinin tespitinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıktığı gibi sözlü kültür ürünlerinin kolayca ezberlenmesi ve hafızalarda yaşatılması için de önem arz etmektedir (Bekki, 2008, s. 56). İbrahim Lek'in şiirleri kafiye açısından çeşitlilik arz etmektedir. Şiirlerinin geneline bakıldığında yarım, tam ve zengin kafiyenin yanı sıra çeyrek olarak ifade edilmekle birlikte yarım kafiye içerisinde değerlendirilen kafiyenin de şiirleri içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Yarım Kafiye

Halk şiirinde esas kulak için kafiye olduğundan en küçük ses benzerlikleri bile kafiye olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda l, n, r, s, ş gibi seslerle şiirde ses benzerliği kurularak kafiye oluşturulmuştur (Artun, 2012, s. 63). Âşığın şiirlerinde buna örnek oluşturacak ses benzerlikleri görülmektedir. Aşağıdaki şiirde -l ve -n sesleriyle çeyrek kafiye oluşturulmuş olsa da çeyrek kafiyenin de araştırmacılar tarafından genellikle yarım kafiye içerisinde değerlendirildiğini göz önünde bulundurarak bu seslerle oluşturulmuş kafiyeleri yarım kafiye başlığı altında değerlendirmek uygun bulunmuştur. Şiirdeki -lar eki ise redif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ağlaşıyor yetim dullar

Hep araba doldu yollar

İnsan değil hep hayvanlar

Ağlaşdı mallar efendim (8).

Yarım kafiye, âşığın şiirlerinde çokça rastlanan bir kafiye çeşididir. Aşağıdaki şiirin 1. 2. ve 3. mısraında -l'ler yarım kafiye, -ur mu/ir mi'ler ise rediftir:

Yörü ahmak dediklerin olur mu

Ölü adem hiç işidir bilir mi

Şu dünyadan giden geri gelir mi

Ruhu gitmiş ceset yerde ölü yar (7)

Aşağıdaki şiirin ise 1., 2. ve 3. dizesindeki ise -k'ler yarım kafiye, -dı'lar ise redif olarak kullanılmıştır.

Bakdım gidişatı içimi yakdı

Çeşit çeşit düzen her şeyler çıkdı

Herhal şu dünyadan bereket kalkdı

Geçim çok zorlaşdı dar oldu gitdi (9).

Tam Kafiye

Aşağıdaki şiirin 1. 2. ve 3. dizesindeki -öz'ler tam kafiye, -üme'ler ise redif olarak kullanılmıştır:

Aman Allah darıldın mı sözüme
 Ateş saldın yanar gider özüme
 Gecelerde uyku gelmez gözüme
 Aciz koydun konu komşu eli yar (7)

Aşağıdaki şiirin 1. 2. ve 3. mısramdaki -an'lar tam kafiye, -ın'lar ise redif olarak kullanılmıştır:

Kul aşığım kalmaz hanın
 Sıkılmasın boşa canın
 Nice vezir Süleyman'ın
 Adı sanı batdı efendim (10)

Zengin Kafiye

Aşağıdaki şiirin 1. 2. ve 3. mısramında -ane'ler zengin kafiye olarak kullanılmıştır.

Kaynıyor durmadan patrikhane
 Papası kupası hepi bahane
 Yetmez mi bunların yediği nane
 Esaslı hesabı soralım bugün (12)

Aşağıdaki şiirin 1. 2. ve 3. mısramında -ara'lar zengin kafiye oluştururken -nı'lar rediftir.

Hanımınla açmayasın aranı
 Ondan başka kimler sarar yaranı
 Eyi düşün muhafaza et paranı
 Şimdi rağbet parayınan puldadır (14).

3.2. Muhteva

Bir âşık, içinde kendisi için önemli bir yer eden, duygularını açığa vurma ihtiyacı doğuran hemen her konuda şiir söyleyebilir. Bu durum gelenek içinde yetişen âşık için zor değildir. Âşıklar için özellikle askerlik, Avrupa, Almanya, cumhuriyet, gençlik, göç, gurbet duygusu, din, sıla hasreti, ülke bütünlüğü, Kıbrıs meselesi, protesto, ordu gibi toplumsal ve ferdi konuları şiirlerine yansıtmaları, bu konularda söylediklerini geniş kitlelere duyurmaları onları ayakta tutan meselelerdir (Özarlan, 2001: 171, 172). Bu anlamda aşk ve sevda konusu âşıkların şiirlerinde en çok yer verdiği konu olmakla birlikte âşığın bulunduğu dini ve sosyal çevrenin şiirlerin muhtevasını belirleme konusundaki önemi de yadsınamaz.

Şiirlerinde Ele Aldığı Konular

İbrahim Lek, şiirlerinde çeşitli konulara yer vermiştir. Onun şiirlerinde aşk, ayrılık, gurbet, ölüm önemli bir yere sahip olsa da onun dini konularda daha yoğun bir duygu birikimi olduğunu söylemek gerekir. Âşık, yaşadığı dönemin toplumsal problemlerini de dikkate almış, bu problemler karşısında halkın yaşadığı çaresizliği en saf biçimde şiirlerine yansıtmıştır. Onun şiirlerinde yer verdiği konuları aşağıdaki gibi başlıklandırmak mümkündür.

Aşk/ Sevda Konulu Şiirler

Âşk/ sevda, neredeyse her âşığın şiirlerinde değinmeden geçemeyeceği bir konudur. Şairler az ya da çok olacak şekilde aşktan bahsederler. İbrahim Lek'in şiirlerine baktığımızda onun işlediği konular içerisinde aşka çok fazla yer vermediği görülmektedir. Yalnızca bir şiirinde (11. şiir) aşktan/sevdadan bahsettiğini söylemek mümkündür. Âşığın bu şiiri de aslında ölen hanımı için söylediği bilinmektedir. Dolayısıyla bu şiiri ölüm konulu şiirler içerisine dâhil etmek mümkün olmakla birlikte şiirde sevdadan bahsedilmesi dolayısıyla bu başlık altında değerlendirmek daha uygun görülmüştür.

Âşık, şiirinde sevdanın zorluğundan bahsetmekte ve yârin sevdasından yanıp tutuştuğunu, sevdiğinin arkasından gözyaşı döktüğünü dile getirmektedir. Âşığın bu derdini, hâlini ise kimse anlayamaz:

“Günde gelir sabağında dönerim
Sevda zordur çekmeyi kınarım
Yar sevdandan cayır cayır yanarım
Hiçbir kimse halimizden bilemez” (11)

Dini/Tasavvufi Konulu Şiirler

Hatay’da yetişen halk şairleri hem tasavvuf hem de âşıklık geleneğinin ürünlerinden örnek vermişlerdir (Kalaycıoğlu, 2011: 131). Âşığın şiirleri içerisinde ağırlık verdiği dini/tasavvufi konulu olanlardır. İbrahim Lek’in elimizde sayıca az bulunan şiirleri içerisinde 4 adet şiirde dini konuların yoğun bir şekilde işlendiği görülmektedir. Dini tasavvufi konulu şiirleri içerisinde değinilen hususlardan biri “Ali sırrı”dır. “Ali sırrı” Alevi Bektaşî geleneği içerisinde sık rastlanan motiflerden biridir. Tasavvufta önemli bir yeri olan “Nur u Muhammediyye” anlayışının bu kültür içinde anlam kazanmış hâlidir (Erdem, 2020: 353). İbrahim Lek de şiirlerinde, görülen bir ayıp veya günahın örtülmesi gerektiğini, görülmeyenin ise zaten hiç söylenmemesi gerektiğini dile getirir ve bu minvalde sırrın Ali sırrı olduğuna, beyan eylememek gerektiğine vurgu yapar:

“Boy vermiyen suya enip boylama
Gördüğün ört görmediğin söyleme
Sır Ali sırrıdır beyan eyleme
Sır saklayan bir Allah’ım var benim” (1)

Söz konusu şiire bakıldığında âşığın Alevi-Bektaşî geleneğine yakınlığı akla gelse de şairin tek bir şiirinde bu durumun karşımıza çıkması, bu yorumun doğru olmayacağı kanaatini uyandırmaktadır. Hz. Ali’nin Hz. Peygamberle aralarında geçen bir konuşmaya binaen “sır” ile ilgili anlatılarda doğrudan ya da dolaylı olarak konusunun geçmesi dolayısıyla adının bu rivayetle bağlantı kurularak sembolik anlamda kullanıldığı düşünülebilir.

Âşığın 3 numaralı şiirinde ise kimisinin yolunu şaşırdığı, kiminin malını haramdan sağladığı, Allah’ın kibri sevmediği, sabredenleri hayırla mükâfatlandığı, herkesin eninde sonunda kabre bakan bir karanlık günü olacağı söylenir. Şiirde yine bize bahşedilen ruhun emanet olduğu, Allah’a her gün şükretmemiz gerektiği ifade edilerek dünyanın geçiciliğinden dem vurulur, anne ve babaya asi olanın Allah’ın ateşinden kurtulamayacağı söylenir:

“Kul aşığım derde deme yalanı
Dillerini sokar azap yılanı
Anaya babaya asi olanı
Allah ateşine yakıp gidiyor” (2).

Âşık, şiirinde yine Allah’ın yalancıyı ve yalanı sevmediğini, mahşer günü hain kulların murada erişmeyecekleri, burada ağlayanın ahirette kurtulacağını söyler. Şiirde, ağaçlar, dallar, güller, ballar ve sellerin yani tabiatın bile Allah diye ağlaştığını söyler:

“O Allah’dır hocaların hocası
O tanrıdır yücelerin yücesi
Ağaçlar yalvarır kadir gecesi
Dallar bile Allah diye çağırır” (3)

Âşığın mahlasının geçmemesi nedeniyle ona ait olup olmadığı tam anlamıyla bilinmese de âşığın şiirleri arasında geçen ve üslup olarak da ona yabancı olmayan 13. şiir de dinî-tasavvufi konulu şiirler içerisinde değerlendirilebilir.

Âşığın şiirde dinin koyduğu yasaklara uyduğuna dair sözler karşımıza çıkmaktadır. Allah’ın adını ananın zorluk çekmeyeceği, günah olduğu için haram yemediği de şiirde değinilen konular içerisinde yer almaktadır. Âşığın şiirinde tevhide

yer verdiği görülmektedir. Şiirde yine Kur'an-ı Kerim'i hatmetmenin âşığın verdiği en büyük yemin olduğu söylenmektedir:

“Ulu tanrım birliğine inandım
Seni kalpde buluyorum çok şükür
Kur'anı hatmetmek en büyük andım
Din birliğin arıyorum çok şükür” (13)

Taşlama Konulu Şiirler

Âşığın şiirleri içerisinde 5 numaralı şiiri taşlama konulu şiirler içerisinde değerlendirilebilir. Söz konusu şiirin bilhassa ilk dördlüklerinin Âşık Seyrani'nin “Âlemde bir devir dönüyor amma/ Devr-i İngiliz mi Frenk mi bilmem” (Yüksel, 1987: 86) ile başlayan şiiriyle bire bir örtüştüğü görülmektedir. Âşığın bu anlamda Seyrani'nin şiirine nazire niteliğinde bir şiir yazdığı veya şiirleri deftere kaydedenin hafızasında yer eden şiiri İbrahim Lek'e attığı düşünülebilir. İlk husus göz önünde bulundurulursa İbrahim Lek'in sanatçı kişiliğinin oluşumunda Seyrani etkisi ortaya çıkmaktadır. Âşığın şiirinin ilk dördlüğünü küçük değişikliklerle Seyrani'nin şiirinden bire bir aldığı görülmektedir:

“Dünyada bir devran dönüyor amma
Devri İngiliz mi Frenk mi bilmem
Halı müşgül olana hak yardım etsin
Zulmü zalim göğe direk mi bilmem” (5)

Âşık, şiirinde dünyanın insan ile dolup taşığını, bozulduğunu, insanların birbirine düştüğünü, nice Süleymanların tacını tahtını terk ettiğini, dinden, imandan uzak pek çok kişinin türediğini, kadınların kılığına kıyafetine dikkat etmediğini dile getirmektedir:

“Şu dünya bozuldu ne kadar acı
Nice Süleymanlar terk etti tacı
Yaralarım azgın yokdur ilacı
Şu beni söyleden merak mı bilmem” (5)

Toplumun aksaklıklarından, düzenin bozulmuşluğundan bahseden felekten şikâyeti konu edinen şiirlerden biri de 9. şiirdir. Şiirde bereketin azaldığı, geçimin zorlaştığı, dünyadan bereketin kalktığından ve insanlığın bozulduğundan bahsedilmektedir:

“Kul aşığım derde gitmiyor sızı
Allah afatından korusun bizi
Karışmış erkeğe gelini kızı
İnsanlık bozuldu mal oldu gitdi” (9)

Dünyanın Geçiciliğiyle İlgili Şiirler

4 numaralı şiirinde şair dünyanın geçiciliğinden, bir gün her şeyin kara toprakla buluşacağından bahsetmekte, bu nedenle de insanın boş yere dünya için çaba harcadığını ifade etmektedir:

“Aman Allah ne bu çaban
Bir gün toprak olur oban
Hani benim anam babam
Ak sakallı pir nice oldu” (4)

Âşığın şiirlerinden biri taşlama niteliğinde olsa da dünyanın geçiciliği üzerinde yoğunlaştığı için şiiri bu başlık altında değerlendirmek doğru olacaktır. Âşık, şiirinde nicesinin ölüp mallarının geride kaldığını, kimsenin adının, namının bu dünyada kalmadığı, dünyada bir isim bırakmak istenirse bunun ancak aç doyurup yedirmekle

olacağını söyler:

“Yeri viran olmadı mı

Gören ipret almadı mı

Mirascıya kalmadı mı

Sevgili malları şimdi” (6)

Ağıt/Ölüm Konulu Şiirler

Âşığın eldeki şiirleri içerisinde ölüm konusu önemli bir yere sahiptir. Şiirlerinden biri de ölen hanımı için söylediği şiirdir. Şiirde dünyanın geçiciliği üzerine durulmakla birlikte âşığın asıl konusunun eşinden ayrılık olduğu anlaşılmaktadır. Onun ölümü üzerine dünyanın geçiciliğinden bahseden âşık, ölüm varken tarla, takım malın değersiz olduğundan bahseder:

“Şu dünyada ayrılması zor iken

Toprak oldu suna boylu yar iken

İnsan için acı ölüm var iken

Neylemeli tarla takım malı yar” (7)

İbrahim Lek’in ölüm konulu şiirleri içerisinde İnyet Mursal isimli birine yazdığı ağıt da vardır. Şiirde beyin ölümüyle dünyanın zindan olduğunu söyleyen âşık, ölenin arkasından dua ederek eşinin bulunamayacağından, arkasından ağlayanlardan, hatta insanların değil hayvanların bile ağladığından bahseder. Bu ağlaşmaları mahşer meydanına benzetir ve ölenin yaptığı iyiliklerden, yaptırdığı camilerden bahseder:

“O mu yolumu sapdırdı

Hatay bir şahin kapdırdı

Nice camiler yapdırdı

Meydanda surlar efendim” (8)

Âşık, İnyet Bey’e söylediği bir diğer ağıtta da ölen kişinin ardından Hatay’a büyük bir sızı düştüğünü, oğlunun kızının ağladığını, herkesin aslının çamurdan olduğunu, nice kimselerin öldüğünü, ölümün haktan geldiğini söyler:

“Hatay[a] düşdü bir sızı

Ağlıyor oğlu ile kızı

Kırıkhan özledi sizi

Tabutundan duddu efendim” (10)

Tarihi Olaylarla İlgili Şiirler

Âşığın şiirleri içerisinde gösterilen, ancak Mustafa mahlasına yer verilen⁹, âşığın mahlasına yer verilmediği için temkinli yaklaşılması gereken 12. şiir, tarihi bir olayı konu edinmektedir. Şiirin yazılış tarihi ve hangi olay üzerine yazıldığı tam olarak anlaşılmasa da şiir, Türkiye ve Yunanistan arasında tarihi süreç içerisinde karşımıza çıkan çekişmeyi konu edinmektedir:

“Davran hey Mehmetçik hey hey günüdür

Kıprıs’ı Girid’i saralım bu gün

Harbin adı bize Türk düğünüdür

Allah Allah deyüp vuralım bugün” (12)

Muhtelif Şahsiyetler İle İlgili Şiirler

İbrahim Lek’in şiirleri içerisinde arkadaşına yazdığı bir şiir de yer almaktadır. Şiirin başında âşığın Mersin’de bir

⁹ Maraşlı Âşık Mustafa Zülkadiroğlu isimli bir şairin şiiriyle bire bir uyuşmaktadır (Alparslan ve Yakar, 2008: 129).

arkadaşına yazıldığı bilgisi vardır. Şiire bakıldığında sohbet havasında bir üslupla karşıdakine hâlini sorma ve kendi durumundan da karşıdakini haberdar etme durumu söz konusudur. Yani âşığın arkadaşına âdeta manzum bir mektup yazdığı görülmektedir. Şiirde arkadaşının mektubunu aldığını, yollarını gözlediklerini yazarak arkadaşına nasihatlerde bulunmakta, eşiyile arasını açmamasını, parasını iyi saklamasını söylemektedir. Şiirin devamında başka kişilerin de halinden arkadaşını haberdar etmektedir:

“Gürsel Hanım işlerini tutuyor
İhsan beyler perakente satıyor
Demircioğlu hemen topdan atıyor
O maneli heneklerin nerededir” (14)

Muhtelif Şehirlerle İlgili Şiirler

Âşığın şiirleri içerisinde İstanbul’u konu alan bir şiiri de vardır. Şiirde Yavuz’dan Fatih’ten beri İstanbul’un Türklerin yurdu olduğu, esirlik zincirini kırıp hürriyet kurduğu, düşmanı vatandan sürdüğü, yani İstanbul’un büyük bir tarihi geçmişe, köklü bir kültüre sahip olduğu vurgulanmaktadır:

“Kul aşığım de bak neler oldu
Vatanın içine düşmanlar doldu
Hep kızlar gelinler bir arslan oldu
Düşmanı vatandan sürdü İstanbul” (15)

Hayvanlarla İlgili Şiirler

Âşığın hayvanları konu alan bir şiiri de vardır. Şiirin konusu hayvanların veba olması/ hastalanması üzerinedir. Şiirde hayvanlara dert gelince baytara haber salındığı, milletin yüreğinin yandığı, bu dertten harmanların ortada kaldığı, herkesin ağlayıp perişan olduğu, sıranın sığıra, koyuna gelmesinden korkulduğu, yoğurt ve süttten bu sene umudun kesildiği söylenir:

“Kul aşığım hak gayıra
Sıra mı geldi sığıra
Dediler ki yanıkara
Nerde yoğurt süt bu sene” (16).

Hasretlik/Gurbet Konulu Şiirler

Âşığın şiirinde hasretlik/ gurbet konusu da yer etmiştir. Askerlik nedeniyle oğlundan ayrı kalmak zorunda olan âşik, aştan ekmekten kesildiğini söyleyerek dayanmanın zorluğunu dile getirir ve oğluna nasihatte bulunur:

“Vatan borcu yoktur suçun
Ben yanarım için için
Ahbebinla iyi geçin
Olma daim taşkın oğlum” (17).

Şiirlerin İçeriğinde Öne Çıkan Hususlar

Âşığın şiirleri incelendiğinde anlatım tekniği bakımında çeşitlilik karşımıza çıktığı gibi ikilemeler, dualar, deyimler, mahalli söylemler, renk sembolizmi gibi çeşitli yönlerden şiirlerinin içeriğinin zengin olduğu görülmektedir:

Doğrudan Anlatım

İbrahim Lek, şiirlerinde genellikle doğrudan anlatım tekniğinden yararlanmıştır:

“Eski gidişatın hepin unuttuk

Bir geçim gaygısı içine batdık" (9)

Nasihat Yoluyla Anlatım

İbrahim Lek'in şiirlerinde nasihat yoluyla anlatımı sıklıkla kullandığı görülmektedir:

"Boy vermiyen suya enip boylama

Gördüğün ört görmediğin söyleme..." (1)

Tahkiye Yoluyla Anlatım

Âşığın başvurduğu başka bir anlatım şekli ise tahkiye yoluyla anlatımdır. Hayatında iz bırakan olayları, toplumsal sorunları, ölüm karşısındaki tavrını anlatırken genellikle tahkiyeye başvurmuştur:

"Böyle bir sene olmadı

Bu derdi kimse bilmedi..." (17)

Âşık, şiirlerini oluştururken çok sayıda anlatım kalıbından yararlanmıştı:

İkilemeler

İbrahim Lek, şiirlerinde ikilemelerden çokça yararlanmıştı. Birçok şiirinde bunun örneklerini görmek mümkündür:

"Yüreklerim erim erim eriyor" (11)

"Suna boylum bakar bakar gelemez" (11)

"Yar sevdandan cayır cayır yanarım" (11)

"Dediler ki köy köy dolaş" (16)

Dualar

Âşık, arzu ettiği, hayalini kurduğu şeyler için Allah'a dua eder ve ondan yardım ister. İsteddiği şeyler arasında sevdiğine uzun ömür, cennetten yer, dünya durdukça Türklüğün var olması vardır: "Allah size versin ömür (10)" / "Yeri cennet olsun adın yazanın (13)" / "Atamın yattığı yerler nur olsun/ İnönü yediğin şeker bal olsun/ Dünyalar durdukça Türklük var olsun (15)" / "Milletin hali perişan/ Allah yardım et bu sene (16)".

Deyimler

İbrahim Lek'in şiirleri incelendiğinde karşımıza çıkan bir başka husus da deyim zenginliğidir. Âşık, birçok şiirinde deyimlerden yararlanmıştı: Ciğeri yanmak (5/2), sefa sürmek (6/2), toprak olmak (7/4), kıyamete kalmak (7/7), dünya gözüne zindan olmak (8/1), ay gibi (10/6), ateşine yanmak (11/2), sevda çekmek (11/3), nane yemek (12/4), haram yemek (13/2), kök salmak (13/5), yol gözlemek (14/1), kan ağlamak (14/6).

Mahalli Söylemler

Âşıkların yaşadıkları coğrafyanın kültürü ve dili şiirlerine yansımaktadır. İbrahim Lek'in şiirleri de bu anlamda zengin bir malzeme sunmaktadır. Bilhassa yaşadığı yörenin ağız özelliklerinin âşığın şiirlerinde belirgin bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Tabii bu ağız özelliklerinin bir kısmının âşığın şiirlerini yazıya aktaran kişi tarafından kaynaklanmış olabileceğini de göz önünde bulundurmak gerekir.

İbrahim Lek'in şiirlerinde ayna/ayna, kabır/kabir, eyliyen/ eyleyen, yürü/ yürü, yeyüp/ yiyip, apdest/ abdest, ipret/ ibret, mezaryın/mezarının, tepdil/tebdil, afat/ afet, dut/ tut, gaygı/ kaygı gibi çok sayıda kelimedede p/b, t/d, k/g değişimi, ünlü değişimi gibi ses olaylarında yöresel ağzın yansımalarını görmek mümkündür: "Apdest alıp namaz kılan (9)" / "Yörü bire yurt yerleri/ Yeyüp içen el nice oldu (4)"

Âşık, bergüzar, mane, henek, dös, garaz, menend, buğuz, yanıkara gibi yöresel kelimelere de şiirlerinde yer vermiş, Hatay ağzında karşımıza çıkan kelimelerle şiirine zenginlik katmıştır.

Renkler

İbrahim Lek, şiirlerinde renklerle ruh halini ve duygularını yansıtmaktadır. Genellikle siyah renk olumsuzluğu, yası, üzüntüyü, ayrılığı bünyesinde taşıırken beyaz renk olumlu anlamda kullanılmıştır. "Doyurdun mu kara yeri

(4) / “Senin için kara toprak halı yar (7)” “Yedi kara toprak yer oldu gitdi (9)” / Kara yere gitti efendim (10). Kara göz aynı zamanda göz rengi olarak da âşığın şiirlerinde yer almıştır: “Fincan gibi kara gözü (10)”

Beyaz renk âşığın şiirlerinde çok kullanılmasa da “ak” ifadesi olgunluk, saflık anlamıyla karşımıza çıkar: “Hani benim anam babam/ Ak sakallı pir nice oldu (4)”.

Diğer

Âşığın şiirlerinde tabiatın canlı bir şekilde yansıtıldığı görülmektedir. “Meleşir kuzular seher zamanı (3), “Hak yaratmış yüz bin türlü çiçeği (3)” “Çayır çimen bitmiş yârin döşünde (7)”, “Gözlerimden akan sanki bir ırmak (9)”, “O Mersin’in portakalı var muzunu var (14)” gibi mısralarda aynı zamanda çiçek, gül gibi bitki isimleriyle tabiatın güzelliklerine yer verilirken bir yandan da insan-doğa ilişkisi yansıtılmıştır. Sevgilinin göğsünde çayır çimenin bitmiş olması bunun en güzel örneklerindedir. İbrahim Lek’in şiirleri içerisinde hayvanlar da sıklıkla yer almıştır. Arslan, arı, at, balık, çakal, eşek, kurt, kuzu, koyun, sığır, şahin, it, yılan gibi hayvanlar şiirlerin içerisinde bazen halkın vebadan dolayı çaresizliğini dile getirmek için şiire konu edinilirken bazen de benzetme unsuru olarak kullanılmıştır.

Şiirlerde geçen yer isimlerine baktığımızda Hatay ve Kırıkhan, âşığın yaşadığı yerler olarak öne çıkarken Mersin, arkadaşının bulunduğu şehir olarak, diğer yer isimleri ise genellikle âşığın milli duygularının öne çıktığı zamanlarda karşımıza çıkmaktadır. Âşığın şiirlerinde geçen yer isimleri şunlardır: Ankara, Atina, Hatay, Girit, İstanbul, Mersin, Irak, Kırıkhan, Kıbrıs, Kore, Mısır, Selanik, Yemen.

Sonuç

İbrahim Lek, Hatay’ın yetiştirdiği 20. yüzyıl âşıklarından biridir. Onun edebi kişiliğinin oluşmasında Kırıkhan ilçesinde mevcut âşıklık geleneğinin yaygınlığı etkili olmuştur. Şiirleri incelendiğinde İbrahim Lek’in kendinden önceki şairlerin etkisinde kaldığı, kendinden sonra da çevresinde âşıklık geleneğini yakın çevresinden devam ettirenler olduğu görülmektedir. Şiirlerinde Türklük bilinci, vatan sevgisi gibi duygular öne çıkmakla birlikte konu bakımından onun şiirlerinde yoğun olarak dini-tasavvufi konular işlenmiştir. Bunun dışında ölüm, gurbet, aşk, sevdâ, doğa ve hayvan sevgisi, toplumsal sorunlar, yergi, eleştiri, tarihi olaylar, muhtelif şahsiyetler de şiirlerinin içeriğini oluşturmaktadır. Şiirlerinde dünyanın geçiciliği ve değersizliği, anaya babaya asi olmamak, yalan söylememek, haram yememek gerektiği, zamanın fenalığı gibi hususlara ve öğretilere sıklıkla yer vermiştir. Hayatın faniliği üzerine ise eşini, yakınlarını kaybetmiş olmasının etkisiyle daha fazla yoğunlaştığı düşünülebilir. Âşık, insanın bu konudaki çaresizliği ve kabullenişini kendine has üslûpla ifade etmeyi başarmıştır.

İbrahim Lek, şiirlerini oluştururken hece veznini kullanmış, 8’li ve 11’li hece ölçüsünden yararlanmış. Başta yarım kafiye olmak üzere kafiyenin her çeşidine onun şiirlerinde rastlamak mümkündür. Âşık, şiirlerinde koşma nazım şeklini kullanmış, biçim ve anlatım tarzı olarak ise çoğunlukla destan nazım şekline yer vermiştir. Şiirlerinde içerik olarak çeşitli anlatım tekniklerini kullanmış, ikilemelerden, tekrarlardan yararlanmış, yöresel ağızla şiirlerini söylemiş, yöresel kelimelere şiirlerinde yer vermiştir. Bilhassa bir kişiye hitaben yazdığı şiirlerde ve ağıt destanlarında daha samimi bir üslûp kullanmıştır. Âşığın şiirleri genelde günlük konuşma dili basitliğindedir. Şiirlerinde yazıya aktarandan da kaynaklanma ihtimali bulunan hece eksiklikleri, anlamsal bozukluklar vardır. Şiirleri sanat değeri bakımından zayıf nitelikte olsalar da bu şiirler, âşığın hislerinden başka o coğrafyada yaşayan halkın duygularını da ifade etmesi noktasında değer arz etmektedir. Her ne kadar sanatsal yönü zayıf olsa da bu şiirler; istiare, kişileştirme, telmih, benzetme, istifham gibi sanatları bünyesinde barındırma noktasında zengindir. Yine âşığın şiirlerinde deyim zenginliği öne çıkan başka bir husustur. Onun şiirlerinde bedduadan ziyade duaya rastlandığı, arzu ettiği şeyler için Allah’tan yardım istediği görülmektedir. Sembolik anlamda kullandığı renklerde ak ve kara, şiirlerinde öne çıkan unsurlardandır.

Âşığın eldeki şiirleri nicelik olarak az olmakla birlikte incelenen şiirlerin üslup ve muhteva açısından zengin bir içerik sunduğu söylenebilir. İbrahim Lek, Hatay’ın geleneğe kazandırdığı değerli isimlerden biridir. Hakkında herhangi bir çalışma yapılmamış olması önemli bir eksikliklerdir. Yapılan çalışmayla âşığın şiirleri literatüre kazandırıldığı gibi âşığın gelenek içerisindeki varlığı ve beslendiği kaynaklar, şiirlerinde ele aldığı konular da

ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kaynaklar

- Alparslan, Y. ve Yakar, S. (2008). *Âşık Mustafa Zülkadiroğlu hayatı ve şiirleri*. Ankara: Lazer Ofset.
- Aras, İ. (2022). "Çokkültürlü toplumlarda âşıklık geleneği: Hatay örneği." Yusuf Gökkaplan (Ed), *Âşık sanatı 2022 abdal yılı*. İstanbul: Kesit Yayınları, 63-78.
- Artun, E. (2012). *Türk halk edebiyatına giriş edebiyat tarihi/ metinler*. (7. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- Artun, E. (2014). *Âşıklık geleneği ve âşık Edebiyatı*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Avcı, H. (2012). *Hatay halk şairlerinden Kırıkhanlı Yusuf Lek*. İskenderun: Color Ofset Matbaacılık.
- Bahadır, S. (2017). *Ceylanlı köyü türküleri derleme - metin - inceleme*. (3. Baskı). Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Bekki, S. (2008). Anadolu sahası halk şiirinde kafiye: tespitler ve öneriler. *Milli Folklor* 20 (78), 55-67.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirci, E. Ş. (2023). *Hataylı Âşık Avcı Osman hayatı, sanatı ve şiirleri*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Düzgün, D. (2014). "Âşık edebiyatı.", Öcal Oğuz vd. (Ed), *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 287-344.
- Erdem, C. (2020). Âşık Dertli Divanı'de tasavvufi tema. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*. (96), 345-364.
- Gökpınar, M., Geliş, A. C. (2016). *Lek Kürtleri Çukurova Lekvanikleri, Haymana Lek Şahbazanları Bingöl Bermeki Lekleri tarihsel sosyal bir inceleme*. İstanbul: Do Yayınları.
- Kalaycıoğlu, M. (2011). *Hatay halk bilimi*. Hatay: Antakya Belediyesi Kültür Yayını.
- Köprülü, M. F. (1989). *Edebiyat araştırmaları 1*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Oğuz, Ö. (1993). Halk şiirinde tür ve şekil meselesi. *Milli Folklor*. (19), 13-18.
- Özarlan, M. (2001). *Erzurum âşıklık geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekin, M. (1993). *Hatay antolojisi*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi.
- Yakıcı, A. ve Sarıtunç, B. (2019). Sözlü Türk kültürünün yaşaması ve aktarımında Hataylı ozanların rolü. *folklor / edebiyat*. 25 (100), 1011-1022.
- Yüksel, H. A. (1987). *Âşık Seyrânî hayatı ve şiirleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- URL 1: <http://www.kirikhan.gen.tr/?%2FKIRIKHANIN--SOSYAL--YAPISI=&Bid=1465999>

Kaynak Kişiler:

- KK.1, A. L., Hatay/ Kırıkhan (05.01.2024 tarihli çevrim içi ve 06.01.2024 tarihli telefonla görüşme).
- KK.2, F. L. Hatay (07.01.2024 tarihli çevrim içi görüşme).

Yazar Katkıları: **Tek Yazar** Fikir %50 50- Tasarım %50 50 Denetleme- %50 50; Kaynaklar- %50 50; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi %50 50; Analiz ve/ veya Yorum %50 50-; Literatür Taraması %50 50; Yazıyı Yazan %50 50; Eleştirel İnceleme %50 50
Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.
Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Etik Kurul Belgesi: E-88012460-050.01.02-185678

Author Contributions: **Sole Author** Concept %50 50-; Design-%50 50; Supervision%50 50-Resources%50 50; Data Collection and/or Processing%50 50; Analysis and/or Interpretation %50 50; Literature Search-%50 50; Writing Manuscript-%50 50; Critical Review %50 50
Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.
Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.
Ethical Committee Approval: E-88012460-050.01.02-185678

EKLER

Ek 1:

İBRAHİM LEK'İN ŞİİRLERİ

Âşık İbrahim Lek Delibekirli köyünden

İbrahim Lek çevresinde sevilen ve sayılan bir zat idi. Bir kumarbaz kardeşi oğlu var idi. Hiç yere amcasını vurdu. Bütün çevre acıdı. Ruhuna rahmet okudu. Bu yazdığımız eserler İbrahim Lek'den ehl-i salat bir adem idi. Bakalım ne söylemiş:

1. şiir

[1]Eğri atma okunu menzile varmaz
Yiğit olan yiğit her söze kanmaz
Yüz bin kusurum var yüzüme vurmaz
Sır saklayan bir Allah'ım var benim

Boy vermiyen suya enip boylama
Gördüğün ört görmediğin söyleme
Sır Ali sırrıdır beyan eyleme
Sır saklayan bir Allah'ım var benim

Kul İbrahim derde yok bir hediyem
Sözünde durmayan dostu neyliyorum
Yüzüm yerde el göğüsde turdayım
Sır saklayan bir Allah'ım var benim

2. şiir

[2]Kimisi şaşırılmış yitirmiş yolu
Kimisi haramdan eylemiş malı
Şu yalan dünyada ayına misali
İnsanlar yüzüne bakıp gidiyor

Allah buğuz eder hemen kibire
Birçok hayır yazar olan sabıra
Gönlün var yok bir gün kabıra
Bakan bir karanlık çöküp gidiyor

Helalden haramdan mal yapak derken
Hiç bunu yapar mı Allah'dan korkan
Oğluma kızıma mal olsun derken
Hemen ipi kırıp çekip gidiyor

Çok şükür eyleyüp sadık kaldinde
O ruhun emanet söyle bil sen de
Allah'a şük[ü]r et durmadan günde
Hemen çağrılınca çıkıp gidiyor

[3] Çalışıp çabalayıp haram yiyenler
Helalden haramdan para koyanlar
Şu yalan dünyada benim diyenler
Malını mülkünü döküp gidiyor

Kul aşığım derde deme yalanı
Dillerini sokar azap yılanı
Anaya babaya asi olanı
Allah ateşine yakıp gidiyor

3. şiir

Allah sevmez yalancıyı yalanı
Aman desen onlar bilmez amanı
Meleşir koyunlar seher zamanı
Mallar bile Allah diye ağlaşır

Hain kullar daim eder garazi
Mahşer günü anlar görmez murazı

Arıların arşa çıkar avazı
Ballar bile Allah diye ağlaşır

Karışılmaz şu Allah'ın işine
Kimi gider işaretin başına
Camilerde beş vakidin beşine
Kullar bile Allah diye ağlaşır

[4]O Allah'dır hocaların hocası
O tanrıdır yücelerin yücesi
Ağaçlar yalvarır Kadir Gecesi
Dallar bile Allah diye çağırır

Ahiretde kurtulur burda ağlayan
Hak yolunda dillerini bağlayan
Gelenden geçenden sual eyliyen
Yollar bile Allah diye çağırır

Canın vermiş balıkların koçağı
Allah ona haram etmiş bıçağı
Hak yaratmış yüz bin türlü çiçeği
Güller bile Allah diye çağırır

Allah'ın havfından titrer demir
Gökler denizine verilir emir
Yerlerin yüzüne coş eder yağmur
Seller bile Allah diye çağırır

Kul aşığım derde düşünme boşa
Menendi bir eşi bulunmaz haşa
Çarpılı çarpılı dağlara taşla
Yeller bile Allah diye çağırır

4. şiir

[5]Bu dahi
Aman Allah ne bu çaban
Bir gün toprak olur oban
Hani benim anam babam
Ak sakallı pir nice oldu

Hani nerde hak kulları
Ahirete döndü yolları
Yörü bire yurt yerleri
Yeyüp içen el nice oldu

Hepi öldü oldu yalan
Aklımı eyledim talan
Apdest alıp namaz kılan
Allah diyen dil nice oldu

Eskidikce azar yaram
Düşünmekten oldum verem
Usul boylu gözü karam
Çoban beyazıt döl nice oldu

Hani nerde senin bayan
Gel Allah'ım buna dayan
Hani evim malım diyen
Suna boylu yar nice oldu

[6]Kul aşığım netdin yâri
Doyurdun mu kara yeri
Hani bu dinin rehberi
Hak peygamber nur nice oldu

5. şiir

Bu dahi
Dünyada bir devran dönüyor amma
Devri İngiliz mi Frenk mi bilmem
Halı müşgül olana hak yardım etsin
Zulmü zalim göğe direk mi bilmem

Dünya doldu insan ile taşıyor
Her milletler birbirine düşüyor
Gönül tandırında bir aş pişiyor
Yanan ciğer mi yürek mi bilmem

Şu dünya bozuldu ne kadar acı
Nice Süleymanlar terk etti tacı
Yaralarım azgın yokdur ilacı
Şu beni söyleden merak mı bilmem

İnsanlar türedi hep cansız cansız
Bilmezler Allah'ı hep dinsiz imansız
Bayanlar geziyor fistansız donsuz
Kıyamet yakın mı ırak mı bilmem

[7]Bozuldu bu köyler karıştı eller
Her iki başlı da söylüyor diller
Arapdan çıkacak fesatlık derler
Mısır mı Yemen mi İrak mı bilmem

Kul aşığım derde bade içildi
Tümenden alaydan asker seçildi
Kore cephesinden bir harp açıldı
Gidek mi kalak mı vurak mı bilmem

6. şiir

Sefil Molla ile Âşık Hasan'a izafeten söylenen türküler
Şu destanı söyleyenin
Çürüdü dilleri şimdi

Bunlar oynayıp güldüler
Belki zevgi safa sürdüler
Şimdi yerde çürüdüler
Ne oldu halleri şimdi

Yeri viran olmadı mı
Gören ipret almadı mı
Mirascıya kalmadı mı
Sevgili malları şimdi

[8]Bunlar nereye gitdi acep
Baksak hakka etsek hicap
Babasını anar mı acep
Kızı oğlu dölleri şimdi

Düşündükce derdim artar
Senin de adın sanın batar
Hele sen nefsini kurtar
Düşünme elleri şimdi

Kul aşığım bu ne demek
Doyur acı yedir yemek
Ölene bakıp düşünmek
Allah'ın kulları şimdi

7. şiir

1949-27 yaşında ölen hanımına söylenmiş
Aman Allah darıldın mı sözüme
Ateş saldın yanar gider özüme
Gecelerde uyku gelmez gözüme
Aciz koydun konu komşu eli yar

Dolanıyom o acımın peşinde
Çayır çimen bitmiş yârin döşünde
Bekliyorum mezarının başında
Yarimi ver hey Allah'ın kulu yar

[9]Yörü ahmak dediklerin olur mu
Ölü adem hiç işidir bilir mi
Şu dünyadan giden geri gelir mi
Ruhu gitmiş ceset yerde ölü yar

Şu dünyada ayrılması zor iken
Toprak oldu suna boylu yar iken
İnsan için acı ölüm var iken
Neylemeli tarla takım malı yar

Şu yarama acı biber kodurdun
Nicesine türlü yemek yedirdin
Ya ne mutlu sana eyi dedirdin
Senin için kara toprak halı yar

Nicesinin malın mülkünü artırır
Kimisine bir dert verir yatırır
Yiğit demez gelin demez götürür
Kimse bilmez bu Allah'ın sırrı yar

Var mı burda kıyamete kalacak
Münker ve nekir sual soracak
İnsanlara sırasile ölüm gelecek
Beni bekler orda zeytin beli yar

[10]Kul aşığım sen çok kazanı
Gördün mü hiç sen bu işi bozanı
Kadir mevlam böyle koymuş düzeni
Gittiğin yol hepimizin yolu yar
8. şiir
İnayet Mursal Oğluna söylediği

Dediler beyimiz öldü
Dünya bize zindan oldu
Her bir yerden insan geldi
Toplandı iller efendim

Mursallıya geldi bela
Yörü bire yüksek kale
Yeri olsun cenneti ala
İşıtsın nurlar efendim

Uçtu gitti cennet kuşu
Acep bulunur mu eşi
Akdı gözümüzün yaşı
Ağladı kullar efendim

[11]Ağlaşıyor yetim dullar
Hep araba doldu yollar
İnsan değil hep hayvanlar
Ağlaşdı mallar efendim

Herkes ağladı sarıldı
Zar ettim gökler yarıldı
Sanki bir mahşer kuruldu
Ağlaşdı dullar efendim

Sen ol da gel zehir içme
Kimi söyler sapa saçma
İnayet bey deyüp geçme
Mursallı derler efendim

O mu yolumu sapdırdı
Hatay bir şahin kapdırdı
Nice camiler yapırdı
Meydanda surlar efendim

Kalmaz burda hepi gider
Ağlar beye oğul peder
Nankör olan inkar eder
Görmüyor körler efendim

[12]Kul aşığım etme lafı
Kork Allah'dan eyle hanefi

Mezarının etrafı
Çevrildi pirlere efendim

9. şiir

Zamanaya ait söylenen şiir
Dünya tepdil oldu diyeli peşin
Yüzüme bakmıyor ahbabım eşim
Silsilemi babamı dedemi düşün
Yedi kara toprak yer oldu gitdi

Baktım gidişatı içimi yakdı
Çeşit çeşit düzen herşeyler çıkdı
Herhalde şu dünyadan bereket kalkdı
Geçim çok zor oldu dar oldu gitdi

Düşün gel bunları gafleti dağıt
Senden küçüğüne kar etmez öğüt
Sözüne mert olan var mı bir yiğit
Ar namus kalmadı sır oldu gitdi

Gözlerimden akan sanki bir ırmak
Şehadet getirmeye kalkmıyor parmak
Hakikat meydanda birini görmek
Şu bakan gözümüz kör oldu gitdi

[13] Müslümanlık deyince kimseye vermek
Dinin esasını bilenden sormak
Medrese medrese camii bilmek
Eğlence yerimiz bar oldu gitdi

Eski gidişatın hepin unuttuk
Bir geçim gaygısı içine batdık
Namuslu nikahlı yarları atdık
Şimdi saz kızları yar oldu şimdi

Bakdım gidişatı içimi yakdı
Çeşit çeşit düzen her şeyler çıkdı
Herhalde şu dünyadan bereket kalkdı
Geçim çok zorlaştı dar oldu gitdi

Kul aşığım derde gitmiyor sızı
Allah afatından korusun bizi
Karışmış erkeğe gelini kızı
İnsanlık bozuldu mal oldu gitdi

10.şiiir

İkinci İnayet Bey'e söylenen ağıt
 Hatay[a] düşdü bir sızı
 Ağlıyor oğlu ile kızı
 Kırıkhan özledi sizi
 Tabutundan duddu efendim

[14]Taksiler doldurdu yolu
 Ağlaşır insanı malı
 Kırıldı Hatay'ın beli
 Arslanımız gitdi efendim

Tayfur beyi İstanbul salmaz
 Reşat Bey halden bilmez
 İnayet bey geri gelmez
 Gözüme tütdü efendim

Hepimizin aslı çamur
 Ne yapalım hakdan emir
 Allah size versin ömür
 Kara toprak yutdu efendim

Ahaliye düşdü sızı
 Çok ağlıyor oğlu kızı
 Fincan gibi kara gözü
 Ağlamaktan bitdi efendim

Baba idi ovaya düze
 İnanırdı bütün size
 Bir ay gibi doğdu bize
 Güneş gibi batdı efendim

[15]Nolur Reşat burda kalak
 Şu bize İstanbul solak
 İnayet Beyi zalim felek
 Kara yere gitdi efendim

Mursallının işi çetin
 Reşat beyle Hatı Hatun (?)
 Aşiretin emanetin
 Hangimize atdı efendim

Kul aşığım kalmaz hanın
 Sıkılmasın boşa canın
 Nice vezir Süleyman'ın
 Adı sanı batdı efendim

11. şiiir

Âşık ölen hanımına söylediği:

Yüreklerim erim erim eriyor
 Ben o yâri o yar beni görüyor
 Aramıza hemen engel giriyor
 Suna boylum bakar bakar gelemez

Kuru sevda çekiyoruz hep boşa
 Vurgunam sevdiğim o keman kaşa
 O da benim gibi yanar ateşe
 Benim yârim ağlar ağlar gülemez

[16]Günde gelir sabağında dönerim
 Sevda zordur çekmeyi kınarım
 Yar sevdandan cayır cayır yanarım
 Hiçbir kimse halimizden bilemez

Gece gündüz yollarını beklerim
 Gider gelir yerlerimi yoklarım
 Senin için bir bergüzar saklarım
 Kömür gözlüm el uzatıp alamaz

Kul aşığım biz bu derdi çekelim
 Ağlıyarak gözyaşları dökelim
 Hak ne yazmış sabrederek bakalım
 Yazmamışsa dediğimiz olamaz

12. şiir

Davran hey Mehmetçik hey hey günüdür
 Kıprıs'ı Girid'i saralım bu gün
 Harbin adı bize Türk düğünüdür
 Allah Allah deyüp vuralım bugün

Oniki adalar hesaba dahil
 Midilli yığınak Atina sahil
 Tarih karar versin kimimiş cahil
 Egeyi sel gibi yaralım bugün

[17]Hükümet bırak ta kükresin erler
 Hamle sınıdıkca titresin yerler
 Bize Mehmet oğlu metcik derler
 Yunanın çanlarını kıralım bugün

Kaynıyor durmadan patrikhane
 Papası kupası hepi bahane
 Yetmez mi bunların yediği nane
 Esaslı hesabı soralım bugün

Selanik'de kılak sabah namazın
 Kılıçdan geçirek öldürek kazın
 Mustafa eline almışken sazın
 Firdevosde garargah gılalım bugün

13. şiir

Ulu tanrım birliğine inandım
 Seni kalpde buluyorum çok şükür
 Kur'anı hatmetmek en büyük andım
 Din birliğin arıyorum çok şükür

Günah diye yemiyorum haramı
 Eyi yere harcıyorum paramı

Din uğruna yakıyorum çıramı
Derin ilme dalıyorum çok şükür

[18]Yaşama düzeni verdi birliğin
Dirliğime dirlik katdı dirliğin
Müslümanın kalbindedir varlığın
Hayır dua alıyorum çok şükür

Minarede okunuyor ezanım
Seri sebabısın bunca gezenin
Yeri cennet olsun adın yazanın
Din adamı buluyorum çok şükür

Allah adı kök salıyor içimde
Seni anan zorluk çekmez geçimde
Adım Şevket suç gizlidir süçümde
Ağlıyorum gülüyorum çok şükür

14. şiir

İbrahim Lek'in Mersinde bir arkadaşına söylediği türkü
Mektubundan selamların izledik
Hep beraber bu yıl burda yazladık
Dört göz ile yollarını gözledik
Gelir diye gözlerimiz yoldadır

O Mersin'in portakalı var muzunu var
Sevgiliyin senin için nazı var
Kırıkhan'ın tatlı geçen yazı var
Meyvesi bol ne istersen burdadır

[19]Hanımınla açmayasın aranı
Ondan başka kimler sarar yaranı
Eyi düşün muhafaza et paranı
Şimdi rağbet parayınan puldadır

Gürsel Hanım işlerini tutuyor
İhsan beyler perakente satıyor
Demircioğlu hemen topdan atıyor
O maneli heneklerin nerededir

Düşünüyom yaptıkların meali
Azgındır yaramın yokdur ilacı
Mektup yazsan cevap vermez demirci
Bir umudum telgrafda teldedir

İbrahim'in kan ağlıyor gözleri
Sizin için kızarıyor yüzleri
Buyur edip iletmedim sizleri
Bu kabahat benim gibi kuldadır

15. şiir

Çok şükür kurtuldun hürriyet nuru
Allah'a olmalı Türklüğüm varı

Yavuz Sultan Selim Fatih'den beri
Türklerin vatanı yurdu İstanbul

[20]Vatanın sevgisi vardı atada
Kıbrıs Türkleri var daha ötede
O Arıburnu'nda Anafarta'da
Düşmanın bağırdı İstanbul

Atamın yattığı yerler nur olsun
İnönü yediğin şeker bal olsun
Dünyalar durdukça Türklük var olsun
Çok şükür hürriyet kurdu İstanbul

Düşmanlar yürüdü Ankara nerde
Yolda uğradılar bin dürlü derde
Otuz Ağustos'da büyük zaferde
Esirlik zencirin kırdı İstanbul

Olayı incitmen onu unutman
İsmet'e sarılın bir yanma atman
Siz onu bilgisiz adam zannetmen
Dünyanın arslanı kurdu İstanbul

Kul aşığıım de bak neler oldu
Vatanın içine düşmanlar doldu
Hep kızlar gelinler bir arslan oldu
Düşmanı vatandan sürdürdü İstanbul¹⁰

16. şiir

[31] Bu dahi İbrahim Lek'den Hayvanlara Veba geldiğinde söylenmiş
Kadir mevlam bela verdi
Hayvanlara dert bu sene
Yurdumuzda at kalmadı
Baştan başa tut bu sene

Emir geldi baytar ulaş
Dediler ki köy köy dolaş
Yazı yaban doldu üleş
Doydu çakal it bu sene

Sıra koyunda kuzuda
Milletin yüreği sızıda
Harmanlar kaldı yazıda
Merak eyle yat bu sene

Böyle bir sene olmadı
Bu derdi kimse bilmedi
Millet de hayran kalmadı
Ağlar Arapkürt bu sene

¹⁰ Şiirde eksikler ve kelime farklılıkları olmakla birlikte İbrahim Lek'in oğlu Yusuf Lek'in şiir kitabında da bu şiire yer verilmektedir. Kitapta şiirin yazılma nedeni ve tarihine dair de şu şekilde bir bilgi yer almaktadır: "Oğlu Yusuf Lek'in 23.01.1955 tarihli Asker Oldum şiirine karşılıktır. Şiirin yazılış tarihi olarak 07.02.1955 gösterilmiştir (Avcı, 2012: 12-13).

Bu yıl millet yandı nara
Hakdan geldi yokdur çare
Değirmene eşek ara
Ev ev dolaş git bu sene

[32]Hemen veternerere koşan
İflah olmaz derde düşen
Milletin hali perişan
Allah yardım et bu sene

Kul aşığım hak gayıra
Sıra mı geldi sığıra
Dediler ki yanıkara
Nerde yoğurt süt bu sene

17. şiir

Kalkıp Gurbete Gitmekten

Kalkıp gurbete gitmekten
Kesildim aştan ekmekten
Ben seni fikir etmekten
Ömr kalmadı beş gün oğlum

Vatan borcu yoktur suçun
Ben yanarım için için
Ahbebinla iyi geçin
Olma daim taşkın oğlum

Selahattin onun varı
Ah çekip ağlıyor yâri
Molla Ahmet'i iyi koru
O bir tane ışkın oğlum

Anası kör ağlar burda
Babası kaldı bin derde
Amcanızın oğlu nerde
Hani Hüseyin Coşkun oğlum

Oğlum gönlümün varısın
Allah sizleri korusun
Annen mi var yavrum desin
Annesine düşkün oğlum

Baban der burda gezerim
Hani Yusuf'u güzelim
Daha çok destan yazarım
Şimdi aklım şaşkın oğlum (Avcı, 2012: 14, 15).